

УДК 323:001.102(470)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-13](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-13)

Олег КОНДРАТЕНКО

доктор політичних наук, доцент, професор кафедри філософії, соціології та політології,
Державний торговельно-економічний університет,
olegva@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1905-934X

СПЕЦИФІКА ІНОМОВЛЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК АВТОРИТАРНОЇ ДЕРЖАВИ

Проаналізовано особливості іномовлення та міжнародної інформаційної політики Російської Федерації, яка відрізняється своєю спрямованістю як на зарубіжну, так і внутрішню аудиторію. Саме Росія своїми пропагандистськими публікаціями намагається сприяти оформленню антидемократичної світової вісі, що має слугувати альтернативою Глобальній Півночі, очолюваної США. Відстоювання своїх геополітичних інтересів РФ забезпечує через спотворення правдивої інформації, тиражування фейків та поширення упередженої й недостовірної інформації.

Нині Росія сформувала потужне пропагандистське лобі за кордоном завдяки мережі зарубіжних іномовних телеканалів та інформаційних агентств на кшталт Russia Today та Sputnik. Саме такі засоби мовлення виступають у якості ключових медійних інструментів по забезпеченню поширення необхідної для путінського режиму інформації та висвітлення подій у потрібному для нього світлі.

Пропагандистське іномовлення Росії спрямоване передовсім на виправдання її експансіоністської політики та підтримку наративу про вороже оточення і його наміри зруйнувати суверенну державність. Російське іномовлення спрямоване на західну аудиторію з тим, щоб сформувати негативний імідж України як держави, котра нібито винна у розв'язанні російсько-української війни. Підтверджено, що російська пропаганда активно спрямовується як на пересічних громадян США, так і на адміністрацію вдруге обраного президента Д. Трампа.

Водночас РФ намагається донести спотворену інформацію про Україну як державу failed state і таку, що потребує зовнішнього управління за участі ООН. Ще одним напрямом російської пропаганди є формування негативного образу України всередині РФ з метою забезпечення стабільності підтримки повномасштабної війни.

Ключові слова: іноземне мовлення, авторитаризм, авторитарна держава, пропаганда, пропагандистський наратив, фейкові інформаційні кампанії, Росія.

Oleh Kondratenko. SPECIFICITY OF FOREIGNIZATION IN THE RUSSIAN FEDERATION AS AN AUTHORITARIAN STATE

The peculiarities of foreign broadcasting and international information policy of the Russian Federation, which is distinguished by its focus on both foreign and domestic audiences, are analyzed. It is Russia, with its propaganda outlets, that is trying to promote the formation of an anti-democratic world axis that should serve as an alternative to the Global North led by the USA. The Russian Federation ensures the defense of its geopolitical interests through the distortion of true information, the replication of fakes and the dissemination of biased and unreliable information.

Currently, Russia has formed a powerful propaganda lobby abroad thanks to a network of foreign foreign-language TV channels and information agencies such as Russia Today and Sputnik. It is these media outlets that act as key media tools to ensure the dissemination of information necessary for the Putin regime and the coverage of events in the light it needs.

Russia's propaganda is primarily aimed at justifying its expansionist policy and supporting the narrative of a hostile environment and its intentions to destroy sovereign statehood. Russian propaganda is aimed at a Western audience in order to create a negative image of Ukraine as a state that is allegedly guilty of unleashing the Russian-Ukrainian war. It has been confirmed that Russian propaganda is actively aimed at both ordinary US citizens and the administration of the re-elected President D. Trump.

At the same time, the Russian Federation is trying to convey distorted information about Ukraine as a failed state and one that requires external management with the participation of the UN. Another direction of Russian propaganda is the formation of a negative image of Ukraine within the Russian Federation in order to ensure the stability of support for a full-scale war.

Key words: foreign broadcasting, authoritarianism, authoritarian state, propaganda, propaganda narrative, fake information campaigns, Russia.

Постановка проблеми. Система іноземного мовлення Росії, як і низки авторитарних держав, є складовою її інформаційної політики, котра відрізняється своєю агресивністю та спрямована на тиражоване ширення спотворених даних та фейкового фактологічного

матеріалу. Провідною метою такого іномовлення є забезпечення впливу на міжнародній арені через формування специфічного порядку денного, що забезпечує маніпуляцію масовою суспільною свідомістю у різних куточках світу. Ключовим інструментом

у формуванні потрібної для російської еліти картини світу є пропаганда, яка формується через віщання міжнародних телеканалів з багатомовною мережею палітри інформаційних і документальних програм. Ще одним засобом забезпечення пропагандистського та маніпулятивного впливу є соціальні мережі, які сприяють поширенню російського пропагандистського впливу для широкого зарубіжного загалу. Пропагандистське іномовлення Росії покликане забезпечувати інформаційний супровід ревізійної та реваншистської зовнішньої політики, спрямованої на відновлення контролю над країнами пострадянського простору та державами Центрально-Східної Європи.

Наразі Росія поряд з іншими світовими автократіями здійснює ведення інформаційної війни проти демократичних країн так званої Глобальної Півночі (Колективного Заходу). Завдяки пропагандистській діяльності у контексті міжнародного віщання РФ намагається сформувати позитивний, а часом і привабливий для світової спільноти імідж головно з метою відвернення уваги від звинувачень у порушенні прав людини, веденні експансивної зовнішньої політики та відкритої воєнної агресії. Саме тому дедалі необхіднішою є активізація експертної та наукової політичної думки у напрямі поглиблення вивчення специфіки поширення геополітичного впливу шляхом ведення інформаційних (також кібер- та гібридних) війн у світовому інформаційному просторі. Всебічний експертний аналіз дозволить виробити механізми та алгоритми протистояння інформаційній агресії Росії, яка провадить агресивну політику як у межах своєї євразійської геополітичної локації, так і на глобальному рівні. Такий досвід потрібен насамперед Україні, яка зіткнулася з повномасштабним вторгненням з боку Росії. Адже слід зауважити, що повномасштабна агресія Росії, що розпочалася у лютому 2022 року, зберігає свою так звану гібридну компоненту, яка активно застосовується у якості неконвенційного інструменту, починаючи з 2014 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика висвітлення іномовлення та інформаційної політики авторитарних держав є порівняно новою, а відтак ключові її аспекти фрагментовано представлені у контексті висвітлення суміжних питань, що стосуються інформаційної та кібербезпеки, ведення пропаганди та гібридних війн тощо. Передовсім слід звернути увагу на зарубіжні публікації останніх років, як от К. Мухтарової та А. Паізової, присвячені інформаційному та м'якому регіональному впливу Росії, Китаю,

США, Туреччини тощо [18]. Заслужовує на увагу стаття Л. Іхлеф, присвячена утвердженню влади медіа у сучасній геополітиці. У цьому дослідженні послідовно висвітлюється розвиток та глобальні трансформації медійного впливу на міжнародну політику. Авторка доходить висновку, що ЗМІ наразі слугують основним інструментом для залучення громадськості дипломатії, яка дозволяє проєктувати владу без використання військової сили [17]. Методології авторитарного та змісту пропагандистського впливу з використанням елементів штучного інтелекту присвячена аналітична розвідка американських науковців Б. Розенфельда та Дж. Воллеса. Вчені доводять, що саме платформи соціальних мереж завдяки своїй масштабності дозволяють забезпечити охоплення надзвичайно широкою аудиторією з метою поширення пропаганди та неправдивої інформації. Також вони визначають штучний інтелект у якості можливого засобу протистояння поширенню пропагандистської інформації, що буде використовуватися у недалекому майбутньому [19].

Український науковий дискурс щодо політики зарубіжного іномовлення представлений публікаціями Н. Карпчук та Б. Юськіва [3], І. Кошман [5], С. Князева [4], О. Новакової [9], Є. Магди [7] тощо. Публікації згаданих авторів стосуються пропагандистських наративів, присвячених інформаційним війнам, пропагандистській діяльності, російській гібридній війні проти України тощо.

Натомість враховуючи науково-методологічні ідеї зазначених дослідників автори пропонованої статті використовували переважно сучасні пресу та медіа, які відображають сьогоденний грант-наратив авторитарного іномовлення, зокрема й російського.

Метою статті є аналіз специфіки іномовлення та інформаційної політики Російської Федерації, спрямованої на забезпечення супроводу її реваншистської стратегії. Передбачається розкриття системних особливостей та сутності пропагандистської діяльності у плані подачі контенту міжнародних подій у вигідному для путінського авторитарного режиму світлі.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи пресу та сучасні медіа слід розпочати з того, що Росія має у своєму розпорядженні розгалужену пропагандистську мережу на міжнародній арені. Дії цієї країни останніми роками зводяться до маніпуляції громадською думкою як на внутрі-, так і зовнішньополітичному рівнях. Більше того, така пропагандистська інформаційна політика спрямована здебільшого на розкол західного демократичного

суспільства у країнах Глобальної Півночі, а також на підриг трансатлантичної єдності між Вашингтоном, Лондоном та Брюсселем, яка й без того стає дедалі розмитішою через розбалансованість зовнішньої та безпекової політики США. Поряд із наростанням політико-економічних криз у США та країнах ЄС дедалі вираженішою стає їх вразливість до інформаційних деструктивних впливів авторитарних держав.

Останнім часом ці ключові й станові суб'єкти Глобальної Півночі демонструють низький рівень спроможності чинити опір впливу відвертої пропаганди, що тиражується авторитарними режимами. Скажімо політичні еліти США, з другим приходом до влади Д. Трампа, доволі часто піддаються маніпулятивним впливам російської пропаганди, що проявляється у фактичному повторюванні маніпулятивних наративів щодо України та російсько-української війни. Одним із багатьох таких прикладів, які характеризують інформаційну участь Росії у формуванні образу України стали публічні заяви американського політичного істеблішменту щодо сумнів у легітимності української влади та необхідності проведення чергових президентських виборів. Такі закиди у бік Києва відбуваються на тлі загальновідомого положення про законодавче призупинення виборчих кампаній та електоральних процесів в Україні під час оголошення воєнного стану та ведення бойових дій.

Позаяк нинішній господар Білого Дому вже наприкінці лютого 2025 року зробив заяву щодо вкрай низького рівня суспільної довіри до українського президента В. Зеленського, котра, за його словами, знаходиться на рівні близькому до 4%. Висловлена позиція Д. Трампа не відповідає дійсності, адже реальний рівень підтримки Президента України, за даними соціопитувань, проведених Київським міжнародним інститутом соціології (КМІС), рейтинг довіри до діючого українського президента на лютий 2025 року складав 57%. Натомість такі заяви перегукуються із позицією російського авторитарного керманича В. Путіна, який постійно ставить під сумнів легітимність української влади, що нібито є підставою для відсутності правових основ у веденні переговорів про започаткування перемир'я та припинення вогню [13].

Насправді ж В. Путін зацікавлений у тригеруванні керованого хаосу та приведенні до влади проросійського політикуму в Україні, а згодом і повернення у політичне правляче поле проросійських партій, які б відновили необхідне Кремлю політичне лобі в Україні. Попри все ситуація у США є набагато склад-

нішою ніж видається насправді. Адже, окрім впливу російської пропаганди, серед причин, які зумовили й сформували таку позицію Д. Трампа по відношенню до України може бути і його роздратування стосовно відмови від першопочаткового підписання ресурсної угоди про рідкоземельні мінерали на умовах Вашингтона та відверту критику В. Зеленським сепаратних перемовин США з Росією без участі України.

Ще одним фактором, який зумовив такі заяви Д. Трампа, може бути непоступливість В. Зеленського у швидкому вирішенні протистояння без явного врахування українських національних інтересів та прагнення змінити його на більш лояльного лідера через проведення тих же таки президентських виборів. Водночас президент Д. Трамп подібними заявами підкреслює нейтралітет США у російсько-українській війні, а також те, що Вашингтон вже не є ключовим стратегічним партнером для України на тлі перекидання регіональної безпекової відповідальності на європейських членів НАТО [13]. Відтак завданням української дипломатії є донесення істинної інформації до політичних еліт США про ситуацію, яка склалася довкола України з тим щоби подолати пропагандистські бар'єри тиражовані віссю авторитарних країн. Позаяк Україні варто більше працювати з адміністрацією Д. Трампа і задля заповнення прогалин у знаннях про Україну та справжні причини розв'язання Росією неспровокованої війни.

Зі свого боку Росія активно посилює пропагандистський наратив у глобальному інформаційному просторі щодо України як «штучного державного утворення»; «віковичної російської території»; «частини історичної Росії»; «країни, яка перетворена Заходом на агресивну анти-Росію»; «країни де унаслідок перевороту 2014 року владу здобула «хунта» чи так звані радикальні політичні сили націоналістичного – неонацистського толку»; «країни де ведеться переслідування й культурні утиски етнічних росіян та російськомовних етнічних українців» тощо. Подібні до зазначених тез наративи слугують своєрідним імперативом для тривалого розпалювання ненависті, що стали підґрунтям для гібридної (2014), а врешті і повномасштабної (2022) агресії проти України унаслідок якої було окуповано Крим та значну частину її південно-східних територій. Саме тому чи не головним завданням Росії у цій ситуації (за мовчазної згоди/підтримки Китаю) є виправдання перед зовнішньою аудиторією своєї неспровокованої агресії проти України, що розпочалася у лютому 2022 року.

Ключовим пропагандистським наративом, що транслюється Росією через засоби інформації є звинувачення Заходу (передусім США) у його намірах розширення НАТО на Схід за рахунок України де нібито планувалося розміщення військових баз Альянсу. Такі інформаційні вкиди спрямовані передусім на виправдання російської агресії проти України перед нібито загрозою агресії НАТО. Таким чином, зазначені можливі кроки Заходу нібито спрямовані у бік підризу безпеки Росії. У ході більш ніж трирічного протистояння Росія продовжувала тиражувати свій пропагандистський наратив і про збирання своїх історичних земель, що неправомірно були передані Україні більшовиками. Тим часом В. Путіним патрунувалися й пропагандистські історичні публіки про росіян та українців як один народ, про штучність України як держави й перетворення її Заходом на так звану анти-Росію [16].

Ще одним пропагандистським треком для Росії стало безпідставне охарактеризування української політичної влади у образному симулякрі фашистського/неонацистського режиму, який піддає «геноциду» етнічних росіян в Україні. І це стало ще однією причиною для виправдання агресії Росії проти України, що трактувалася як так звана спеціальна воєнна операція, спрямована на захист етнічних росіян, що нібито знаходяться під «гнітом київського режиму». Звідси витікають і пропаговані цілі воєнної спецоперації, які полягають у необхідності проведення демілітаризації та денацифікації України.

Останнім часом російська пропаганда вдається і до розповсюдження фейкової інформації про нібито небажання України погоджуватися на тридцятиденне перемир'я за підтримки та посередництва США. Натомість саме Росія вдається до постійного зриву самих лише ознак припинення вогню як на лінії зіткнення, так і у контексті нанесення Москвою ракетних ударів по енергетичній інфраструктурі та мирному населенню [14]. За даними Інституту вивчення війни (ISW) метою пропагандистських заяв В. Путіна щодо введення «тимчасового зовнішнього управління в Україні» під егідою ООН є ще однією спробою підризу легітимності українського уряду та тримання у заручниках учасників переговорного процесу [12].

Пропагандистська інформаційна кампанія, яка дедалі здійснюється у рамках офіційної стратегічної лінії російської влади на пряму формує суспільну підтримку імперської експансіоністської політики Москви. Саме під дією масштабних пропагандистських

пабліків сформувалася й агресивна позиція російського суспільства щодо беззаперечної підтримки спеціальної воєнної операції (насправді війни) РФ проти України, яка від її початку тримається на доволі високій відмітці. Адже війну Росії проти України у середньому підтримують 70% росіян. Дослідницькою організацією «Левада-Центр» встановлено, що найбільша підтримка війни проти України простежується серед старшої вікової групи росіян – 50+, адже частка таких, що виступили ствердно за продовження війни склала 85%. Примітно, що стосовно підтримки війни чи переходу до початку переговорів, суспільство РФ упродовж останніх місяців розділилося практично порівну. Тобто за продовження бойових дій виступило близько половини респондентів – 48%, тоді як за мирні переговори висловилося 44%. Перша позиція абсолютно переважає серед вікової групи 50+, тоді як за мирні переговори виступають особи у групах 18–24 та 25–39 років [6].

У 2024 році, згідно опитування того ж таки Левада-Центру, частка росіян, які підтримують війну Росії проти України та вважають, що вона завершиться перемогою РФ склала 76%. При цьому біля 50% з них виступають за початок мирних переговорів. Щодо вікових категорій, то найвищий рівень підтримки війни проти України зафіксований серед опитуваних чоловіків 55 років+, тоді як найнижчим такий показник є серед молоді у віці до 24 років [11]. Саме тому В. Путін не проявляє скільки небудь помітної зацікавленості у зупинці війни проти України не лише через нехай і локальні успіхи на полі бою, але й завдяки підтримці цієї війни озлобленим агресивною пропагандою російським суспільством.

Російський авторитарний режим здійснює кроки щодо підтримки російської політики й серед широкого суспільного загалу країн так званого Глобального Півдня. Дедалі зрозумілішим стає те, що уможливлення тиражування такого рівня пропаганди забезпечується набором цілої низки спеціалізованих медійних інструментів. Так, надзвичайно важливим засобом розповсюдження роспропаганди за кордоном став орієнтований на іноземного глядача та російську діаспору пропагандистський телеканал *Russia Today*, який охоплює весь світ та забезпечує трансляцію шістьма мовами, у тому числі й арабською. Головними цілями цього телеканалу є представлення Росії за кордоном у позитивному образному світлі. Таке «відбілювання» необхідне для зменшення впливу негативного контенту про Росію серед зарубіжної аудиторії шляхом так

званого урівноваження західних ЗМІ. У цьому плані зазначена російська телекомпанія за активної підтримки держави (фінансується з державного бюджету) прагне позиціонувати своє іномовлення у якості альтернативи таким потужним міжнародним медіа як *CNN*, *BBC*, *Euronews*, *Голос Америки* тощо [8].

Ключовими інструментами протидії пропаганді російських зарубіжних телеканалів у ЄС та Україні є розвінчання фейкової новинної інформації та блокування російських медіа – того ж таки *Russia Today*, *YouTube* та *Telegram*-каналів, що тиражують фейкову інформацію. Приміром, в Україні з 2022 року *YouTube* обмежив доступ до телеканалу *Russia Today* та низки інших пропагандистських російських медіа. Подібні кроки були здійснені і країнами ЄС – насамперед такими як Німеччина та Франція, котрі першими заборонили трансляцію *Russia Today* через інтернет та супутникові засоби [15].

На поширенні пропагандистської та фейкової інформації спеціалізується й низка інших російських зарубіжних телеканалів та інформаційних агентств. Вкрай необ'єктивною подачею інформації та упередженістю висвітлення подій відзначається й російська пропагандистська інформаційна агенція *Sputnik*, яка включає мережу сайтів, мобільний застосунок, онлайн-трансляцію, радіомовну службу тощо. Орієнтована на зарубіжну аудиторію зазначена агенція має свою мережу представництв у цілій низці країн. Пропагандистські сайти цієї агенції діють більш ніж тридцятьма мовами (!), включаючи цілодобову англійську службу, доступну у США та Канаді. Водночас до завдань агенції, окрім забезпечення прямої трансляції та ретрансляції пропагандистського контенту, входить формування фоторепортажів, інфографіки та здійснення опитування.

Тож *Sputnik*, як і *Russia Today*, так само відзначається своєю активною присутністю у глобальному інформаційному просторі задля підтримки пропагандистських наративів і подальшого формування потрібної путінському режиму медійної картини світу. Натомість у абсолютній більшості європейських країн (окрім Австрії, Швейцарії та Німеччини), станом на кінець 2023 та початок 2024 року, у зв'язку із введенням санкцій (блокування фінансових активів компанії), офіси та відділення компанії *Sputnik* були закриті як такі, що поширюють російську пропаганду та загрожують європейській інформаційній безпеці [2]. Згодом агентства *Sputnik* та *Russia Today* перенаправили свій інформаційний вектор у бік країн Азії та Африки, залишивши

при цьому свою інформаційну присутність у Європі обмежившись такими країнами як Сербія.

Порівняно новим явищем у міжнародному іномовленні є пропагандистська діяльність радикальних коментаторів війни – так званих російських z-воєнкорів (воєнних кореспондентів), яка постанала від моменту російського повномасштабного вторгнення. Цей новий тип пропагандистів ретранслює упереджену інформацію як із зони бойових дій, так і через мережу *Telegram*-каналів (так званих z-пабліків). При всьому до такої мережі долучаються радше російські блогери, які не мають жодного відношення до реальної журналістики [10].

Такі псевдо-медіа транслують ідеологію так званого російського світу та здійснюють власний – далекий від реальності огляд бойових дій. Такий стан речей зумовлює появу z-пабліків переповнених пропагандистськими тезами та новинними заголовками на кшталт «священна війна»; «війна з фашизмом та неонацизмом»; «боротьба за геополітичне виживання Росії»; «війна з НАТО, що воює з Росією руками українців». Одним словом, головним завданням для російських z-воєнкорів та z-блогерів є формування провладного порядку денного та підтримка реалізації загарбницької стратегії путінського режиму [20]. Загалом же цей тип пропагандистської інформації розрахований як на внутрішню аудиторію й російську діаспору пострадянського простору, так і на проросійські суспільні прошарки у світі, що підтримують російську політику, або ж займають лояльну по відношенню до РФ позицію.

Виправдання агресії РФ проти України, а також затягування встановлення перемир'я є ключовим завданням для путінського авторитарного режиму, яке він реалізує здебільшого завдяки розгалуженій зарубіжній мережі пропагандистських медіа, котрі отримують значене державне фінансування та ресурсну підтримку з боку Кремля. Більше того, до тиражування відвертої пропаганди активно долучається й Російська православна церква (РПЦ), яка є відповідальною за просування ідей «руського міра» в Україні та інших зарубіжних державах [1]. Відтак нинішній путінський режим активно використовує ще й релігійні структури у якості інструменту гібридного впливу та дестабілізації ситуації й розхитування єдності та системи безпеки у зарубіжних країнах й передовсім в Україні.

Висновки. Таким чином, інформаційна пропагандистська політика авторитарної Росії спрямована на виправдання агресії

проти України та розкол трансатлантичної єдності. Нинішні реваншистські дії Росії отримали потужний медійний супровід низки телеканалів, телекомпаній та інформаційних агентств. З цією метою на міжнародному рівні відбувається тиражування спотвореної та неправдивої інформації про події, пов'язані з російсько-українською війною. Іномовлення Росії, що здійснюється завдяки таким пропагандистським медіа як *Russia Today*, позиціонує її у якості так званої оточеної фортеці. З цією метою активно використовуються й такі медіазасоби як інтернет-портали, соці-

альні мережі та навіть Російська православна церква (РПЦ). РФ шляхом тиражування пропагандистських наративів цілеспрямовано формує виправдання воєнних дій проти України, які нібито відбуваються у рамках захисту «законних» геополітичних інтересів на тлі глобального наступу США та їх союзників по НАТО. Водночас пропаганда Кремля значною мірою розрахована й на внутрішню аудиторію задля формування підґрунтя забезпечення стабільної підтримки імперської політики реваншизму серед власних широких верстав населення.

Література:

1. ГУР розкрили нових членів РПЦ, які просувають кремлівську пропаганду в Україні. *РБК-Україна*. 2025. 29 квітня. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/gur-rozkrili-novih-chleniv-rpts-shcho-prosuva-yut-1745926117.html>.
2. Закінчилися гроші? Пропагандисти скорочують агентство Sputnik, – ЗМІ. *РБК-Україна*. 2023. 13 жовтня. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/zakinchilisya-groshi-propagandisti-skorochuyut-1697059197.html>.
3. Карпчук Н., Юськів Б. Інформаційні приводи й інформаційний супровід гібридної війни Російської Федерації проти України. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2022. Т. 45. С. 71–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ippss_2022_45_10.
4. Князев С. Сучасні тенденції ведення інформаційних війн. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.)*. Київ: НА СБУ, 2021. С. 78–80.
5. Кошман І. Інформаційна складова гібридної війни (на прикладі локальних медіа). *Наукові праці МАУП. Філологія*. 2024. № 2(12). С. 54–58. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.philol.2024.2.8>.
6. Кулініч І. Стало відомо, скільки росіян підтримують війну проти України через пів року після її початку. *Oboz.ua*. 2022. 2 вересня. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/stalo-vidomo-skilki-rosiyan-pidtrimuyut-vijnu-proti-ukraini-cherez-pivroku-pislya-ii-pochatku.htm>.
7. Магда Є. Виклики гібридної війни: інформаційний вимір. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 5. С. 138–142.
8. Мельник Р. Російський RT витратив у 2023 році рекордний бюджет. *Детектор медіа*. 2024. 26 квітня. URL: <https://detector.media/infospace/article/225995/2024-04-26-rosiyskyy-rt-vytratyv-u-2023-rotsi-rekordnyy-byudzhet/>.
9. Новакова О. Пропагандистські наративи як зброя Російської Федерації в гібридній війні проти України. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.)*. Київ: НА СБУ, 2021. С. 20–23.
10. Скіяревська Г. «Журналісти особливого призначення». Хто такі російські Z-воєнкори. *Главком*. 2022. 3 листопада. URL: <https://glavcom.ua/digest/zhurnalisti-osoblivoho-priznachennja-khto-taki-rosijski-z-vojenkori-886718.html>.
11. Три чверті росіян підтримують війну, але тільки 40% згодні на участь у ній близьких – опитування. *Радіосвобода*. 2024. 6 листопада. <https://www.radiosvoboda.org/a/news-try-chverti-rosijan-pidtrymujut-vijnu/33190682.html>.
12. Тримає переговори в заручниках»: ISW назвав мету заяв Путіна про «тимчасове управління» в Україні. *New Voice*. 2025. 29 березня. URL: <https://nv.ua/ukr/world/countries/putin-namagayetsya-vvesti-novi-vimogi-dlya-mirnih-peregovoriv-z-ukrajino-yu-50501870.html>.
13. «У березні 2022 було значно гірше». Чому Трамп робить антиукраїнські заяви. *BBC NEWS Україна*. 2025. 19 лютого. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/clydwxdz4v4o>.
14. У Кремлі заявили, що 30-денне перемир'я можливе лише з урахуванням «нюансів». *Укрінформ*. 2025. 29 квітня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3987236-u-kremli-zaavili-so-30denne-peremira-mozlive-lise-z-urahuvannam-nuansiv.html>.
15. YouTube обмежив доступ до Russia Today та інших російських каналів на території України. *Interfax Ukraine*. 2022. 26 лютого. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/802878.html>.
16. Як Росія виправдовувала й пояснювала вторгнення в Україну впродовж року повномасштабної війни. *Главком*. 2023. 23 лютого. URL: <https://glavcom.ua/digest/jak-rosija-vipravdovuvala-j-pojasnjuvala-vtorhnennja-v-ukrajinu-vprodovzh-roku-povnomasshtabnoji-vijni-910860.html>.
17. Ikhlef L. Media: A Vector of Geopolitical Influence or a Demonstration of Power? *ELWAHAT Journal for Research and Studies*. 2024. Vol. 17. Issue 2. P. 321–331. URL: file:///C:/Users/Oleg/Downloads/media_a-vector-of-geopolitical-influence-or-a-demonstration-of-power%20.pdf.

18. Mukhtarova K., Paizova A. Strategic Instruments of Soft Power: The Experience of Global Actors in Central Asia. *Халықаралық қатынастар және халықаралық құқық сериясы*. 2024. № 4 (108). P. 47–59. DOI: <https://doi.org/10.48371/ISMO.2024.58.4.009>.
19. Rosenfeld B., Wallace J. Information Politics and Propaganda in Authoritarian Societies. *Annual Review of Political Science*. 2024. Vol. 27. P. 263–281. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-041322-035951>.
20. The Kremlin Has Entered the Chat. *WIRED*. 2023. February 2th. URL: <https://www.wired.com/story/the-kremlin-has-entered-the-chat/>.